

**ОБЗОР НА ДАННИТЕ, СВЪРЗАНИ С ОНКО ЗАБОЛЕВАЕМОСТТА И
ХИМИОТЕРАПИЯТА ЗА ПЕРИОДА 2009 - 2014 Г.**

М. Вичев, Д. Дариткова

**OVERVIEW OF DATA RELATED TO ONCOLOGICAL MORBIDITY AND
CHEMOTHERAPY FOR THE PERIOD 2009 - 2014**

M. Vitchev, D. Daritkova

***Резюме:** В обзора е разгледано движението и актуалното състояние на онкологичната болестност и новозаболяемост за периода 1980 - 2014 г. и в тази светлина – проведените химиотерапевтични процедури и разхода на онко медикаменти общо за страната и в десетте болници с най-високи разходи за последните 3 г.*

***Summary:** The purpose of this overview will be to examine the trends and the current state of oncology disease rates and oncology incidence in the period between 1980 and 2014. In particular, the focus will be on chemotherapy procedures undertaken and oncology drugs expenses, both countrywide and in the top ten hospitals, ranked by overall expenses for drugs in the last 3 years.*

**МОНИТОРИРАНЕ НА МЕДИЦИНСКАТА АПАРАТУРА В КАРДИОЛОГИЧНАТА И
ОНКОЛОГИЧНАТА ПОМОЩ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ И ОЦЕНКА КАТО
ГАРАНТ ЗА КАЧЕСТВЕНО ОБСЛУЖВАНЕ НА ПАЦИЕНТИТЕ**

Светослав Гаров, Цветелина Михайлова, Галина Македонска

**MONITORING OF MEDICAL EQUIPMENT USED IN CARDIOLOGIC AND
ONCOLOGIC MEDICAL AID IN BULGARIA AND ITS ASSESSMENT AS A
GUARANTEE FOR THE HIGH QUALITY OF MEDICAL SERVICES PROVIDED TO
PATIENTS**

Svetoslav Garov, Tzvetelina Mihailova, Galina Makedonska

Резюме: В статията се проследява нивото на напредък в областта на онкологичната и кардиологичната медицинска помощ в Република България на база данни от Евростат и от годишни отчети на Агенция за ядрено регулиране чрез анализ на състоянието на медицинската апаратура. Проведено е ретроспективно проучване за деветгодишен период (2005 - 2013) относно 4 вида устройства за образна диагностика: компютърни томографи, гама камери, апарати за ядрено-магнитен резонанс и апарати за ангиография. При КТ и ангиографските апарати се забелязва значително увеличаване през годините и стойности над средните за страните от ЕС, докато при гама камерите и апаратите за ЯМР – тенденциите през годините не показват нарастване и количествените резултати при тях са под средните равнища спрямо страните от ЕС.

Ключови думи: Онкологична медицинска помощ, кардиологична медицинска помощ, медицинско оборудване, компютърен томограф, гама камера, апарат за ядрено-магнитен резонанс, апарат за ангиография

Summary: The article covers the stage of advance in the field of oncologic and cardiologic medical aid in Bulgaria based on data taken from Eurostat and annual reports of NRA (Nuclear Regulatory Agency) through analyzing the condition of medical equipment. A retrospective study was carried out covering a nine-year period (2005 - 2013) with regard to 4 types of diagnostic imaging devices: Computed Tomography Scanners (CT), Gamma cameras, Magnetic Resonance Imaging units (MRI) and Angiography units. In CT and Angiography units there has been a significant increase during the years and values are above the average for EU countries, while in gamma cameras and MRI units the trends have not showed any increase and their quantitative results are below the average standards when compared to EU countries.

Key words: Oncologic medical aid, cardiologic medical aid, medical equipment, Computed Tomography Scanners, Gamma cameras, Magnetic Resonance Imaging units, Angiography units.

РАЗХОД-НЕЕФЕКТИВНОСТ ПРИ НУЛЕВА СТОЙНОСТ НА ОРИГИНАЛЕН МЕДИКАМЕНТ: СЕНЗАЦИЯ ИЛИ ЗАКОНОМЕРНОСТ В СЪВРЕМЕННАТА ФАРМАКО-ИКОНОМИКА?

Борислав Борисов

COST-NONEFFECTIVENESS IN CASE OF A ZERO COST OF ORIGINAL DRUG – SENSATION OR REGULARITY IN ACTUAL PHARMACOECONOMY?

Borislav Borissov

Резюме: *Инкременталната номинална стойност на година добавен живот е най-разпространеният метод за оценка на разход-ефективност в Европа. Наскоро бяха демонстрирани случаи, в които дори при заложена нулева стойност на оригинален медикамент оценката по този метод показва неефективност. Настъпил е момент за актуализиране на методиката или въвеждане на алтернативи.*

Ключови думи: *Разход-ефективност, Инкрементална стойност за година добавен живот.*

Summary: *Incremental cost-effectiveness ratio per a quality adjusted life year gained remains the most popular method yet in Europe. Recent cases demonstrated failure to prove cost-effectiveness even at a zero cost for original drugs. Time has come to amend the methodology or introduce alternatives.*

Key words: *Cost-effectiveness, ICER per QALY.*

ЗДРАВНО-ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛНИ АСПЕКТИ НА СОМАТИЗАЦИЯТА И СОМАТОФОРМНИТЕ РАЗСТРОЙСТВА

Иво Нацов

HEALTH-RELATED ECONOMIC AND SOCIAL ASPECTS OF SOMATIZATION AND SOMATIFORM DISORDERS

Ivo Natsov

Резюме: Трансформирането на потиснатите емоции и психологични конфликти в телесни симптоми е широко разпространен феномен, предизвикващ субективно страдание, проблеми в личностното функциониране и сериозни здравно-икономически разходи. Медицинската дуалистична онтология обозначава този феномен с термина “соматизация”. Соматоформните разстройства са хетерогенна група нозологични единици, обединени от тяхната склонност да се представят със соматични, но “необясними телесни симптоми”. В статията се представят данни за високата цена на здравното обслужване на тези пациенти, измерена в излишни изследвания, ненужни хоспитализации, безмислени инвазивни и хирургични процедури, скъпи и ятрогенизиращи лечения, както и от вторичното негативно въздействие върху семейството на тези пациенти, зависимостта им от здравната система, значимо намалената им продуктивност.

Ключови думи: соматизация, соматоформни разстройства, преки-, непреки здравни разходи.

Summary: The transformation of suppressed emotions and psychological conflicts into bodily symptoms is widespread phenomenon provoking subjective suffering, problems in personal functioning and enormous health expenses. Medical dualistic ontology indicates this phenomenon as “somatization”. Somatoform disorders are heterogeneous group of nosological entities united by their tendency to present with somatic, but “unexplained bodily symptoms”. This article presents data about the very high serving cost of these patients measured by needless investigations and hospitalizations, purposeless invasive and surgical procedures, expensive treatment, as well as the secondly negative impact on their families, their dependence from the health system, immensely impaired productivity.

Key words: somatization, somatoform disorders, health expenses.

РЕЗУЛТАТИ ОТ КОМПЛЕКСНО ПРОУЧВАНЕ ЗА ВЛИЯНИЕТО НА ПРИРОДОСЪОБРАЗНИЯ НАЧИН НА ЖИВОТ И СЛИМ ПАМ ВЪРХУ ЛИЦА С НАДНОРМЕНО ТЕГЛО И ЗАТЛЪСТЯВАНЕ

Роксандра Памукова

RESULTS FROM A COMPREHENSIVE STUDY ABOUT THE IMPACT OF NATURAL LIFESTYLE AND SLIM PAM ON PEOPLE WITH OVERWEIGHT AND OBESITY

Roksandra Pamukova

Резюме: Затлъстяването е нарастващ здравен проблем в света. Сред основните причини за това нарастване се сочи променения “не-природосъобразен” начин на живот. Това провокира настоящото проучване, чиято цел е да се направи анализ на някои рискови фактори, способстващи за възникване и развитие на затлъстяването и да се направи опит за интервенционно въздействие върху тях, чрез билколечение и природосъобразен начин на живот.

Проведеното проучване е от типа на кръстосан дизайн. В него са участвали 238 лица със средна възраст $38,15 \pm 11,12$ години.

Резултатите показват, че пациентите, които спортуват и се хранят редовно (най-малко 3 пъти) имат по-добри резултати от употребата на Слим Пам, както и по-добро качество на живот (различията са статистически значими). Интересна зависимост установихме между продължителността на съня и наднорменото тегло, т. е. лицата с продължителност на съня под 8 часа имат по-често наднормено тегло и затлъстяване и ефекта на Слим Пам при тях е по-слаб.

Ключови думи: наднормено тегло, затлъстяване, рискови фактори, интегриран подход.

Summary: Obesity is a growing health problem in the world. Among the main reasons for that increase is considered to be the contemporary “unnatural” unhealthy lifestyle. That provoked the present study. Its aim is to analyze the risk factors contributing to the emergence and development of obesity as well as an attempt for an interventional impact on them through phytotherapy and changes to more natural life style.

The conducted study is of the type of Cross-over design. It involved 238 people with an average age $38,15 \pm 11,12$ years.

The results show that patients who practice sports and eat regularly (at least 3 times) have better results from the application of Slim Pam, as well as a better quality of life (differences are statistically significant). An interesting correlation is found between sleep duration and overweight - persons with sleep duration under 8 hours are more often overweight and obese and the effect of Slim Pam on them is weaker.

Key words: overweight, obesity, risk factors, integrated approach.

СЪВРЕМЕННИ ТЕНДЕНЦИИ И ОРГАНИЗАЦИОННИ АСПЕКТИ В РЕХАБИЛИТАЦИЯТА

Ивет Колева

CONTEMPORANEOUS TENDENCIES AND ORGANISATION ASPECTS OF REHABILITATION

Ivet Koleva

Резюме: Настоящият обзор представя съвременните тенденции в рехабилитацията и някои организационни аспекти в това тематично поле, със специално внимание към телерехабилитацията. Подчертано е значението на организацията на рехабилитацията и на обучението на кадрите, работещи в областта на рехабилитацията. Според мнението на автора, ролята на здравния мениджмънт и на Факултета по обществено здраве е водеща при дефиниране на професионалните компетенции и полето на действие на различните специалисти, членове на мулти-дисциплинарния и мулти-професионален рехабилитационен екип. Много важна е организацията и адекватната координация между ролята на лекарите – специалисти по физикална и рехабилитационна медицина (ФРМ) и по здравен мениджмънт; както и на магистрите, бакалаврите и професионалните бакалаври, кинезитерапия, рехабилитация, балнеология, ерготерапия.

Ключови думи: рехабилитация, телерехабилитация, организация, рехабилитационен екип, професионални компетенции

Summary: Current overview presents contemporaneous tendencies in rehabilitation and modern aspects of the organization in this thematic field, with special attention to tele-rehabilitation. The impact of organization of rehabilitation and the education of specialists is underlined. According author's opinion, the role of Health management and the Faculty of Public Health is capital in the processes of definition of professional skills and the fields of competence of different members of the multi-disciplinary and pluri-professional rehabilitation team. The organization is very important; with adequate coordination between roles of medical doctors – specialists in Physical & Rehabilitation medicine (PRM) and Health Management; and masters, bachelors and professional bachelors in Kinesitherapy, Rehabilitation, Balneology, Occupational therapy.

Key words: rehabilitation, telerehabilitation, organization, rehabilitation team, professional competence

АКТУАЛНИ УПРАВЛЕНСКИ ПРОБЛЕМИ НА ИЗВЪНБОЛНИЧНАТА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ

Боряна Борисова, Ралица Златанова

CURRENT MANAGEMENT PROBLEMS OF OUTPATIENT MEDICAL CARE

Boryana Borisova, Ralitzza Zlatanova

Резюме: Съвременните здравни реформи определиха водещото приоритетно място и роля на извънболничната помощ в системата на здравеопазването. Високата ефективност на извънболничната помощ ще повлияе благоприятно разходите на здравните ресурси, ще спомогне да се преодолее свръххоспитализацията на пациентите. Това изисква съществено подобрене на управлението на извънболничната помощ като цялостна система с две основни подсистеми: обща медицинска практика (първична медицинска помощ) и специализирана извънболнична медицинска помощ. Мениджмънтът на извънболничната помощ следва да реши комплекс от организационни проблеми, свързани преди всичко с координацията и взаимодействието между първичната, специализираната извънболнична и болничната помощ на населението.

Ключови думи: извънболнична медицинска помощ, ефективност, организационни проблеми, координация на медицинската помощ

Summary: Modern healthcare reforms identified leading priority and the role of outpatient care by the system of health care. Visokato efficiency of outpatient care will be beneficial for the cost of health resources will help to overcome the over-hospitalization of patients. This requires a significant improvement in the management of outpatient care as a complete system with two main subsystems: general medical practice (primary care) and specialized outpatient care. Management of outpatient care should solve complex organizational problems, mostly related to coordination and interaction between the primary, specialized outpatient and inpatient (hospital) care to the population.

Key words: outpatient medical care, efficiency, organizational problems, coordination of medical care

ПОДХОДИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА НА БОЛНИЧНИТЕ ДЕЙНОСТИ

Андрей Кехайов

APPROACHES FOR RISK MANAGEMENT OF HOSPITAL SERVICES

Andrey Kehayov

Резюме: В статията са представени съчетанието на двата подхода за управление на риска, а именно ФОКУС - “Планиране – Правене – Проверка - Подобряване” и тяхното практическо приложение. Нагледно е показана процедурата по изготвянето на системно-аналитичен проект за идентифициране, оценка и управление на рисковете на лечебно заведение за болнична помощ, който е съобразен с целите, ресурсите и работните програми на неговите клинични и логистични структури.

Ключови думи: управление на риска, подходи, болнични дейности

Summary: The article presents the combination of both approaches risk management, namely FOCUS - "Planning - Making - Check - Improve" and their practical application. Clearly shows the procedure for preparation of system-analysis project to identify, assess and manage risks to health institutions for hospital care, which is consistent with the objectives, resources and work programs of its clinical and logistical structures.

Key words: risk management, approache, hospital care

Ефекти от международната трудова миграция върху пазара на труда на лекари в България и Германия
Весела Кръстева

**EFFECTS OF THE INTERNATIONAL LABOUR MIGRATION ON WORKFORCE
MARKET OF DOCTORS IN BULGARIA AND GERMANY**

Vesela Krasteva

***Резюме:** Представен е анализ на миграционните потоци на лекари в България и Германия. Разглеждат се фактори, повлияващи лекарската миграция и ефектите ѝ върху работната сила в здравния сектор в съответната държава .*

***Ключови думи:** лекари, миграция, ефекти, фактори*

***Summary:** An analysis of doctors' migration flows in Bulgaria and Germany is presented. It considers factors, which influence doctors' migration and the effects on workforce in health sector in the respective country.*

***Key words:** doctors, migration, effects, factors*

ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНИ СИСТЕМИ В СТРАНИТЕ ОТ ЦЕНТРАЛНА И ИЗТОЧНА ЕВРОПА

Галинка Павлова, Добриана Сиджимова

HEALTH INSURANCE SYSTEMS IN THE CENTRAL AND EASTERN EUROPE COUNTRIES

Galinka Pavlova, Dobriana Sidjimova

***Резюме:** Процесът на реформиране на здравеопазването и създаването на здравноосигурителните системи в страните в преход въпреки редицата различия в сроковете, формите и насоките на осъществяване имат сходни резултати. За този факт основна причина са не толкова трудният преход и финансовите ограничения, колкото необходимостта да се спазва определена последователност при извършване на реформите и съобразяването с конкретни принципи при формирането и разпределението на осигурителните фондове.*

***Ключови думи:** реформиране на здравеопазването, здравноосигурителни системи*

***Summary:** The reform of healthcare and health insurance systems in the transition countries differ in timing, form and implementation among the states, but the achieved results are similar. The main reason for that is the necessity to keep certain sequence of the reforms and comply with specific principles in the formation and distribution of the health insurance systems.*

***Key words:** health care reforme, health systems*

СТРАТЕГИИ ЗА СПРАВЯНЕ И ПРОФИЛАКТИКА НА ПРОФЕСИОНАЛНИЯ СТРЕС
Андрей Кехайов

COPING STRATEGIES AND PREVENTION OF THE OCCUPATIONAL STRESS
Andrey Kehayov

***Резюме:** В статията се обсъжда нарастващото значение на профилактиката на професионалния стрес. Предлагат се конкретни стратегии и подходи за решаване на този важен въпрос в дейността на медицинския персонал.*

***Ключови думи:** стратегии, профилактика, професионален стрес*

***Summary:** The article discusses the growing importance of the prevention of occupational stress. There are specific strategies and approaches to prevent the stress at the workplace of medical staff.*

***Key words:** strategies, prevention, occupational stress*